

DANSKI SISTEM ZAŠČITE IN REŠEVANJA

The Danish Rescue Preparedness System

Julij Jeraj*

UDK 351.86(489)

Povzetek

Danski sistem zaščite in reševanja je v pristojnosti ministrstva za notranje zadeve. Organiziran je na različnih državnih ravneh in ravni lokalnih skupnosti. Njegova posebnost je nadomestno civilno sluzenje vojaškega roka v posebnih reševalnih enotah. Tu svojo državljansko dolžnost opravljajo predvsem tisti, ki so že ali pa želijo biti pozneje vključeni v različne poklicne in prostovoljne reševalne organizacije. Obvezniki na sluzenju v reševalnih enotah skupaj s starešinami v šestih državnih regijskih reševalnih centrih opravljajo tudi stalno dežurstvo z ekipo, ki je v petih minutah na voljo lokalnim skupnostim ob večjih nesrečah.

Abstract

The Danish rescue preparedness system is the responsibility of the Ministry of the Interior. It is organized on different organisational levels of the state administration and on the level of local communities. Its particularity is the Danish Rescue Corps – an alternative form of compulsory military service intended primarily for those who are or plan to be members of professional or volunteer rescue services. Each of the Rescue Corp's regional centers maintains teams of officers and privates on permanent duty which, in case of natural and other disasters, are capable of responding to emergency calls of the local community within five minutes.

Danska opredeljuje svoj nacionalnovarnostni sistem kot sistem totalne obrambe (Denmarks Total Defence). Njegove elemente lahko glede na prevladujoče teoretične modele razdelimo na varnostni podsistem in obrambni podsistem. V danski obrambni podsistem umeščamo oborožene sile, v varnostni podsistem pa policijo, civilno obrambo ter zaščito in reševanje.

Pravni temelji

Decembra 1992 je danski parlament sprejel novi zakon o sistemu zaščite in reševanja in civilni obrambi (Preparedness Act), ki je nadomestil tri zakone: zakon o gasilstvu (Fire Service Act), zakon o civilni zaščiti (The Civil Defence Act), zakon o civilni obrambi (Civil Preparedness Act). Zakon je začel veljati 1. januarja 1993. Cilj, ki so ga želeli doseči, je bil poenostaviti in izboljšati koordinacijo delovanja do takrat sorazmerno ločenih podsistemov z ustanovitvijo enotnega, integriranega sistema. Enotni sistem temelji na načelu, da izvajanje vseh reševalnih nalog in nalog civilne obrambe temelji na prostovoljnih in poklicnih elementih, ki so stalno pripravljene za hitro operativno delovanje (in ne na obvezniških elementih), da izvajanje nalog civilne obrambe in reševanja v vojni pomeni interveniranje v najhujši od vseh možnih nesreč in da je za reševanje in civilno obrambo pristojen po en organ na lokalni in različnih državnih ravneh. Kljub enotnemu sistemu se funkciji reševanja (Rescue Preparedness) in civilne obrambe (Civil Preparedness) ločita v funkcionalnem in organizacijskem smislu. Predmet naše obravnave bo le sistem zaščite in reševanja (sistem ZR).

Funkcija in operativni elementi sistema zaščite in reševanja

Funkcija sistema ZR je preprečevanje, zmanjšanje in odpravljanje posledic nesreč, vključno s posledicami vojne, ki prizadenejo ljudi, imetje in okolje. Elementi za njegovo izvajanje so na ravni lokalnih skupnosti in državni ravni. Državna raven je razdeljena na državno lokalno raven, državno regijsko in nacionalno raven. Upoštevati je treba še pripravljenost zdravstva na interveniranje ob nesrečah (bolnišnična pripravljenost in pripravljenost zdravstvene reševalne službe).

Državna nacionalna raven

Najvišji organ upravljanja za področje sistema ZR je minister za notranje zadeve. Imenuje reševalni svet, ki je njegov organ za svetovanje pri vprašanih o sistemih ZR lokalnih

skupnosti, njegovem praktičnem preverjanju na državni in ravni lokalnih skupnosti. Sestavlja ga osem članov. Tri člane delegira nacionalna organizacija lokalnih skupnosti Danske, enega skupaj mesti Kopenhagen in Frederiksberg, enega ministrstvo za pravosodje, tri pa izbere minister za notranje zadeve samostojno. Za obravnavo zadev tehnične in kadrovske narave sodelujejo v reševalnem svetu tudi: predstavnik organizacije, ki predstavlja element vodenja v okviru sistema ZR obravnavane lokalne skupnosti, predstavnik zasebnih reševalnih organizacij, s katerimi ima lokalna skupnost sklenjene pogodbe, in predstavnik reševalcev. Izmed članov reševalnega sveta imenuje minister za notranje zadeve predsednika in podpredsednika reševalnega sveta. Eden od njiju mora vedno biti predstavnik nacionalne organizacije lokalnih skupnosti Danske. Ministrstvo za notranje zadeve poravnava vse stroške dejavnosti reševalnega sveta.

Minister za notranje zadeve je odgovoren za sprejem pravil, ki urejajo organizacijo podsistema pripravljenosti na jedrske in radiološke nesreče, vključno z razdelitvijo nalog in sodelovanjem med državo in lokalnimi skupnostmi. Pravila urejajo tudi usklajevanje dejavnosti med sistemom ZR in drugimi organi, zlasti ministri, v sklopu celotne strukture pripravljenosti na jedrske in radiološke nesreče.

Minister za notranje zadeve za izvajanje svojih pristojnosti na področju sistema ZR sprejema pravne akte, ki urejajo:

- organizacijo, dejavnosti, opremo in obseg sistema ZR na vseh ravneh, vodenje aktivnosti na mestu nesreče, oskrbo z vodo za gašenje
- pripravo načrtov za zaščito in reševanje
- usposabljanje poklicnega in prostovoljnega osebja, pravila o delitvi stroškov usposabljanja med državo in lokalnimi skupnostmi
- sodelovanje lokalnih skupnosti pri oblikovanju skupnih sistemov ZR, pomoč med lokalnimi skupnostmi, vključno s plačilom pomoči, prispevek vlade k plačilu stroškov, ki nastanejo z aktiviranjem in uporabo sistema ZR lokalnih skupnosti
- naloge, ki jih lahko izvajajo prostovoljci
- število obveznikov za sluzenje v državnih reševalnih enotah, dolžino in organizacijo sluzenja, zaposlovanje, usposabljanje in vpoklic poklicnih vojakov in podčastnikov državnih reševalnih enot, uporabo disciplinskih ukrepov v državnih reševalnih enotah
- pomoč sistema ZR drugim državam

*Mestna občina Ljubljana, Oddelek za zaščito in reševanje, Linhartova cesta 13, Ljubljana

- lokacijo, tehnologijo in delovanje podjetij, ki hranijo, uporabljajo ali izdelujejo gorljive ali eksplozivne trdne, tekoče ali plinaste snovi, ki lahko zaradi požara ali drugih poškodb povzročijo nevarnost za ljudi, imetje, okolje, skladiščenje in uporabo trdnih, tekočih ali plinastih gorljivih ali eksplozivnih snovi
- uporabo ognja
- potrebne ukrepe za preprečitev ali zmanjšanje nevarnosti požara in za zagotovitev možnosti za učinkovito reševanje in gašenje v primeru požara
- ukrepe za odpravljanje posledic nesreč v jedrskih elektrarnah
- inšpekcijo požarne preventive podjetij, zgradb, skladišč... in odločbe za odstranitev nevarnosti in odpravo pomanjkljivosti
- prilagoditev organizacije sistema ZR v vojni: razdelitev države na reševalne regije, njihove naloge, sestavo, vodenje, razdelitev nalog in sodelovanje med državnim, lokalnim sistemom ZR in organi zdravstva, izvajanje razlastitve za potrebe sistema ZR, kontrolo odločitev o razlastitvi in nadomestilu
- upravičenost do začasne namestitve in upravičenost do nadomestila za namestitev evakuiranih ljudi.

Uprava za zaščito in reševanje (Emergency Management Agency – EMA) je v strukturi ministrstva za notranje zadeve glavni resorni organ, ki pokriva področje sistema ZR, ga vodi ter svetuje vsem organom pri vprašanih, povezanih z njim. Vodi jo direktor, ki je hkrati tudi poveljnik državnih reševalnih enot. EMA je bila ustanovljena 1. januarja 1993 za izvedbo nalog, ki jih je postavil novi zakon. Pred tem sta te naloge izvajala dva organa: uprava za civilno obrambo in nacionalni požarni inšpektorat. EMA je odgovorna tudi za izvajanje nalog v skladu z zakonom, ki obravnava varnost pri obratovanju jedrskih postrojenj (Safety and Environmental Act), zakonom o zaklonskih (Air-Raid Shelters Act) in zakonom, ki obravnava pripravljenost zdravstva na nesreče, t. i. bolnišnična pripravljenost (Hospitals Act). V pristojnost EMA sodijo podsystem pripravljeno na jedrske in radiološke nesreče, podsystem pripravljeno na nesreče z nevarnimi snovmi, podsystem alarmiranja, izobraževanje, usposabljanje in urjenje v akademiji EMA, gasilski šoli, štabni šoli, tehnični šoli, šestih državnih regijskih reševalnih centrih, trije logistični centri ter kemični laboratorij. EMA tudi svetuje, nadzoruje in preverja sisteme ZR v lokalnih skupnostih.

Za zagotovitev učinkovitega sistema ZR lahko minister za notranje zadeve oziroma EMA za izvedbo posameznih nalog sklene dogovore z zvezami, organizacijami in posamezniki, ki urejajo njihovo sodelovanje pri izvajanju nalog v okviru sistema ZR. To so predvsem dogovori z javnimi službami, javnimi podjetji in drugimi organizacijami, ki so pomembne za pripravljenost in delovanje ali vzdrževanje pomembnih javnih storitev v primeru nesreč. EMA pa ima za posredovanje ob nesrečah na voljo tudi državne sile in sredstva. To so predvsem kemični laboratorij, državne reševalne enote v državnih regijskih reševalnih centrih, stalni in dopolnilni sistem spremljanja radiološkega stanja, sistem alarmiranja, rezerve opreme in drugih sredstev. S temi silami in sredstvi pomaga sistemom ZR lokalnih skupnosti, kadar je to potrebno glede na vrsto in obseg nesreče.

Podsystem pripravljeno na jedrske in radiološke nesreče

EMA ima nalogo, da sproži in vodi dejavnosti, kadar obstaja nevarnost, da bi bili ljudje izpostavljeni škodljivemu radioaktivnemu sevanju. Za prilagodljivost podsystema različnim razmeram so izoblikovali stopenjski pristop k pripravljenosti. Najnižja stopnja je informiranje vseh elementov sistema (information rediness), sledi pripra-

vljenost organov vodenja (staff rediness), najvišja pa je popolno aktiviranje elementov sistema (full alert).

Za ustrezen odziv podsystema so potrebne informacije o izvoru, poteku in posledicah nesreče. Za njihovo pridobivanje so vzpostavili 11 stalnih merilnih postaj, razporejenih po celem ozemlju države. Te merijo odstopanja od naravne stopnje sevanja v okolju. Dopolnilo stalni merilni mreži je mobilna. Upravljajo jo državne reševalne enote. Nahaja se v državnih regijskih reševalnih centrih. Z njo se lahko vzpostavi 60 dodatnih merilnih mest, od katerih jih je lahko takoj na voljo 39. Glavni operativni elementi podsystema pripravljeno na jedrske in radiološke nesreče so državne reševalne enote v državnih regijskih reševalnih centrih in policija, delovanje podsystema pa temelji na medsebojno usklajenih načrtih operativnih elementov ter državnih in lokalnih organov.

Podsystem pripravljeno na nesreče z nevarnimi snovmi

Od leta 1972 velja na Danskem tristopenjski mehanizem za posredovanje ob nesrečah z nevarnimi snovmi:

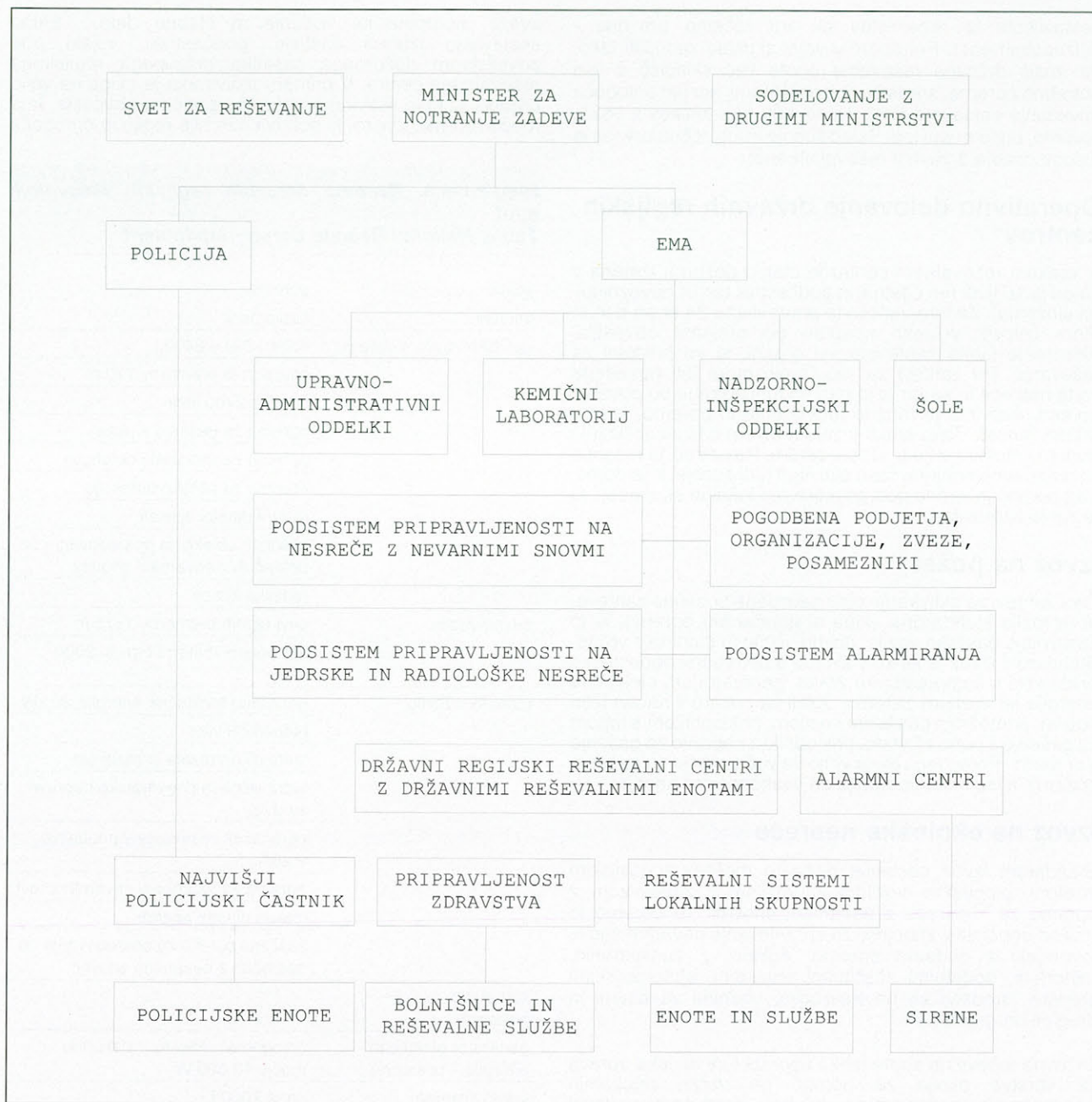
- 1. stopnja je opredeljena kot manjše razlitje, razsutje ali izpust. Vsaka lokalna skupnost in vsi državni regijski reševalni centri so opremljeni in usposobljeni za posredovanje ob nesrečah te stopnje.
- 2. stopnja zadeva večje razlitje, razsutje ali izpust. 52 lokalnih skupnosti in vsi državni regijski reševalni centriso opremljeni in usposobljeni za posredovanje ob nesrečah te stopnje.
- 3. stopnja je veliko razlitje, razsutje, izpust oziroma velika nesreča z nevarnimi snovmi. Za posredovanje ob takšnih nesrečah imajo "know-how" in opremo le v državnih regijskih reševalnih centrih.

Ta tristopenjski intervencijski mehanizem vsebuje tristopenjsko informacijsko podporo:

- 1. stopnja je manjša brošura, ki vsebuje register najpogostejših kemičnih snovi, navodila, kako ravnati z njimi, in navodila, kako zaščititi reševalce in prebivalstvo pred vplivi nevarne snovi oziroma kako zaščititi reševalce in prebivalce pred posledicami nesreče.
- 2. stopnja je zbir, ki ga sestavlja 325 kartončkov z opisi kemičnih snovi in vseh preventivnih ukrepov, tudi medicinskih, ki jih je treba sprejeti v primeru nesreče. Zbir stalno dopolnjuje kemični laboratorij, ki je v sestavi EMA.
- 3. stopnja predstavlja stalno dežurstvo strokovnjaka za nevarne snovi iz kemičnega laboratorija EMA. Ta ima na voljo podatkovno bazo in dostop "on-line" do danskega registra kemičnih izdelkov. Kemični laboratorij EMA je stalno na voljo za svetovanje pri nesrečah z nevarnimi snovmi ter opravlja kvalitativne in kvantitativne analize. Laboratorij ima sodobno opremo, vso potrebnostrokovno literaturo, povezavo "on-line" z dansko bazo kemičnih izdelkov in druge baze podatkov o nevarnih snoveh, osebje pa veliko praktičnih izkušenj in teoretičnega znanja. Laboratorij lahko zelo hitro informira reševalce o identiteti nevarne snovi, nevarnosti, ki jo predstavlja, in vseh potrebnih ukrepih in zaščiti. Laboratorij je na voljo po telefonu, aktivirati pa ga jemožno tudi prek pozivnika.

Podsystem alarmiranja

Danska je leta 1994 vzpostavila nov podsystem alarmiranja za opozarjanje in alarmiranje v miru in vojni. Sestavlja ga 1100 elektronskih siren s pomožnim virom napajanja, ki so povezane v računalniško krmiljeno in nadzorovano mrežo na 47 alarmnih območjih. Sirene so nameščene na drogeve ali stavbe v vseh naseljih z več kot tisoč prebivalci, kar pomeni, da je več kot 80 % danskega prebivalstva možno obveščati z alarmnimi znaki in govornimi sporočili prek siren. Preostalih 20 % prebivalstva (majhna naselja na

Slika. Danski sistem zaščite in reševanja
Figure. Danish Rescue Preparedness system

podeželju) alarmirajo z mobilnimi sireni in prek nacionalnega radia in televizije. Novi podsistem je stal približno 32 milijonov ECU, financirala pa ga je država.

Državna regijska raven

Na Danskem je šest državnih regijskih centrov, v katerih so državne reševalne enote. Enote niso ne vojaške ne policijske in nosijo z ženevskimi konvencijami predpisane oznake civilne zaščite. Sestavljajo jih poklicno osebje in obvezniki na služenju. Poklicno osebje je sestavljeno iz civilnih uslužbencev, častnikov in podčastnikov. Njihovo približno število je 150 častnikov, 150 podčastnikov in več kot 700 obveznikov na služenju, ki traja šest mesecev. Minister za obrambo določi, kdo je lahko oproščen vojaške obveznosti in služi v državnih reševalnih enotah. Načeloma so to člani prostovoljnih organizacij, ki so vključene v sistem ZR, zlasti prostovoljni gasilci. Državne reševalne enote imajo dvojno nalogo. Prva naloga je pomoč lokalnim

skupnostim ob nesrečah, druga pa kakovostno usposabljanje mladih ljudi za gašenje, tehnično in gradbeno-tehnično reševanje, posredovanje ob ekoloških nesrečah, za prvo pomoč, s čimer si Danska zagotavlja široko, kakovostno in enotno usposobljen kader za prostovoljne in poklicne reševalne strukture, na katere lahko računajo v miru in vojni. Pomoč državnih reševalnih enot je načelno brezplačna, razen v primerih, ko stroške posredovanja zaračunajo povzročitelju.

Državne reševalne enote med vojno sestavljajo tudi rezervisti, ki so služili v državnih reševalnih enotah. Rezervisti so državnemu sistemu ZR na voljo za vpoklic do konca koledarskega leta, v katerem dopolnijo 50. leto starosti. Zanimivo je, da imajo le splošne sezname rezervistov in ne oblikujejo vnaprej rezervnih enot, niti rezervistov ne kličejo na usposabljanje. V primeru, da bi jih sklicali, bi najprej izvedli urjenje za osvežitev znanja in veščin. Lokalnim skupnostim ni treba imeti nobenih enot

sestavljenih iz rezervistov ali kot rečemo pri nas - dolžnostnih enot. Potrebam v vojni skušajo zadostiti tako, da imajo državne reševalne enote več skladišč z vso potrebno opremo, sredstvi, potrebščinami, kar jim omogoča povečanje sestave s tisoč na 12 600 pripadnikov z vozili, opremo, uniformami ipd. Skladiščenje in logistična oskrba je naloga osebja državnih reševalnih enot.

Operativno delovanje državnih regijskih centrov

V vsakem reševalnem centru je stalno dežurna izmena v kateri je 16 ljudi (en častnik in podčastnik ter 14 obveznikov na služenju). Za intervencijo je pripravljena 24 ur na dan in mora izvoziti v petih minutah po prejemu obvestila. Aktiviranje lahko zahtevajo vsi organi, ki so pristojni za reševanje. Pri zahtevi za aktiviranje mora biti navedena vrsta nesreče in kadar je to možno tudi potrebe po posebni opremi. Aktivirati je možno tudi osebje in opremo, ki ni v pripravljenosti. Tako lahko v zelo kratkem času izoblikujejo dodatno moštvo iz ljudi, ki so v centru. Po potrebi je mogoče v sorazmerno kratkem času aktivirati tudi osebje, ki je doma. Vsa pomoč je vedno pod poveljstvom lokalne skupnosti, ki je zanjo zaposila.

Izvoz na požar

Če v zahtevi za aktiviranje niso navedene posebne zahteve, bo izvozila standardna ekipa s standardno opremo, ki jo sestavljajo gasilsko vozilo, cevno vozilo in pionirsko vozilo. Standardni izvoz je lahko v skladu s potrebami dopoljen s priklopniki s kompresorjem zraka, generatorjem električne energije ter vozilom cisterno, vozili za požare v naravi (štiri vozila), pomožnim gasilskim vozilom, priklopnikom s topom za gašenje s peno ali vodo, priklopniki z napravo za gašenje s prahom. Poleg tega je na voljo še več opreme za gašenje požarov, ki se sicer uporablja za vsakodnevno urjenje.

Izvoz na ekološke nesreče

Standardni izvoz sestavlja dežurno moštvo z gasilskim vozilom, pionirskim vozilom in vozilom z zabojnikom z opremo za nesreče z nevarnimi snovmi. To opremo je možno dopolniti z zabojniki za shranjevanje nevarnih snovi, tovornjaki z dodatno opremo, čolnom z zunajkrmnim motorjem, dodatnimi zaščitnimi oblekami, absorpcijskimi sredstvi, sredstvi za nevtralizacijo, vodnimi zavesami in drugimi pregradami.

Državne reševalne enote lahko uporabi tudi danska uprava za varstvo okolja za pomoč pri večjih priobalnih onesnaženjih z nevarnimi snovmi, predvsem naftnimi derivati. Za ta namen ima vsak državni regijski reševalni center na voljo dodatno opremo (vodne zavesе - 600 m, posnemalnik olj, kemična absorpcijska sredstva - 600 hl, sušeno mleto šoto in 40 do 60 ton balirane slame, napravo za ločevanje olj in vode).

Dodatna oprema za izvoz na velike nesreče

V državnih regijskih reševalnih centrih je še druga oprema. Za njeno pripravo je potrebno nekoliko več časa. Med to opremo sodi medicinsko vozilo z mobilnim generatorjem električne energije, vozilo za tehnično reševanje s prevoznim kompresorjem, vozilo za tehnično reševanje s prevoznim generatorjem električne energije, tehnično vozilo, kuhinja - priklopnik, oprema za spremljanje radioloških razmer, oprema za plinsko detekcijo in ekspoziometri.

Vodenje in zveze

Za potrebe vodenja na mestu večje nesreče ima vsak od šestih državnih regijskih reševalnih centrov na voljo eno vozilo za mobilni poveljniški center, v katerem je oprema za

zveze, koordinacijo, vodenje in štabno delo. Ekipo sestavljajo izbrani častniki, podčastniki, vojaki pod poveljstvom dežurnega častnika državnega regijskega reševalnega centra. V primeru aktiviranja je ekipa na voljo organu, ki jo je aktiviral eno uro po prejemu obvestila. Ima rdečo radijsko zvezo, ki pokriva ozemlje regije in omogoča

Preglednica. Oprema državnih regijskih reševalnih enot

Table. National Rescue Corps - equipment

vozilo vehicle	oprema equipment
gasilsko vozilo s cisterno	voda 1700 – 2400 l cevi raznih premerov 720 m črpalka 2400 l/min oprema za gašenje s peno oprema za radiološki detekcijo oprema za plinsko detekcijo izolirni dihalni aparati zaščitne obleke za posredovanje ob nesrečah z nevarnimi snovmi radijske zveze
cevno vozilo	cevi raznih premerov 1575 m 2 prenosni motorni črpalke 2000 l/min
pionirsko vozilo	generator električne energije 20 kW hidravlični vitel hidravlična rezala in razpirala hidravlične in pnevmatske naprave za dvig oprema za reševanje v priobalnih vodah oprema za vzorčenje nevarnih snovi izolirni dihalni aparati zaščitne obleke za posredovanje ob nesrečah z nevarnimi snovmi
kompresor zraka – priklopnik	
generator električne energije – priklopnik	halogenski reflektorji s skupno močjo 13 500 W
vozilo cisterna	voda 7000 l 2 izolirna dihalna aparata prenosna motorna črpalka 1600 l/min
vozilo za požare v naravi	voda 3000 l črpalka 1000 l/min ročna oprema za gašenje požarov v naravi
pomožno gasilsko vozilo	cevi raznih premerov 720 m prenosna motorna črpalka 1000 l/min
naprava za gašenje s peno – priklopnik	
top za gašenje s peno ali vodo – priklopnik	
naprava za gašenje s prahom – priklopnik	prah 250 kg
vozilo z zabojnikom z opremo za posredovanje ob ekoloških nesrečah	ročna oprema za pobiranje in hranjenje nevarnih snovi

	posnemalniki olj
	oprema za shranjevanje nevarnih snovi
	absorpcijska sredstva
	oprema za zatesnjevanje
	zaščitne obleke za posredovanje ob nesrečah z nevarnimi snovmi
	vodne pregrade
	nevtalizacijska sredstva
čoln z zunajkrmnim motorjem – na priklopniku	
medicinsko vozilo z generatorjem električne energije na priklopniku	hitronapihljiv šotor za 24 ljudi
	nosila
	obvezilni material
	oprema za razsvetljevanje
vozilo za tehnično reševanje s kompresorjem na priklopniku	gradbena pnevmatska orodja
	oprema za osvetljevanje na petrolej
	nosila
	odeje
	ročno orodje za reševanje
vozilo za tehnično reševanje z generatorjem električne energije na priklopniku	hidravlična in pnevmatska oprema za rezanje in dviganje
	nosila
	odeje
	oprema za razsvetljevanje
	ročno orodje za reševanje
tehnično vozilo	dvigalo
	vitel
	čelni plug
kuhinja – priklopnik	400 l
pomožna tovorna in druga vozila	oprema za radiološko detekcijo
	oprema za plinsko detekcijo

vklop v telefonsko omrežje, zeleno radijsko zvezo, ki pokriva območje premera 10 do 50 km, ročne radijske postaje, ki pokrivajo območje 1 do 10 km, prenosni telefon, radijske zveze na frekvencah reševalnih služb, zemljevide, načrte, priročnike in drugo opremo za štabno delo.

Državna lokalna raven

Državno lokalno raven predstavlja najvišji policijski častnik na območju ene ali več lokalnih skupnosti, ki je pooblaščen za organizacijo in izvedbo evakuacije, javno alarmiranje in opozarjanje prebivalstva, zavarovanje kraja nesreče in stražarsko službo pri izvajanju nalog reševanja, kontrolo zatemnjevanja in v primeru nesreče z zelo velikimi posledicami za vodenje usklajevanja. Te naloge izvaja v sodelovanju s sistemom ZR lokalnih skupnosti.

Raven lokalnih skupnosti

Osnovno odgovornost za vzpostavitev in delovanje sistema ZR lokalne skupnosti ima občinski svet. Občinski svet ustanovi reševalno komisijo, ki je organ vodenja sistema ZR

lokalne skupnosti. Sestavljajo jo župan (predsednik), glavni policijski častnik in večina, ki jo izbere občinski svet.

Občinski svet je odgovoren za pripravo občinskega splošnega načrta delovanja sistema ZR. Načrt je treba stalno dopolnjevati v skladu z okoliščinami in spremembami, najmanj pa enkrat v času mandata občinskega sveta. Načrte in njihove dopolnitve je treba poslati EMA. Občinski svet določi naloge, ki jih lahko izvajajo prostovoljci v okviru sistema ZR lokalne skupnosti.

Občinski svet ima pristojnosti tudi na področju preventive:

- odobri ustanovitev, večjo prenavo ali posodobitev, razširitev, ali druge spremembe v podjetjih, ki hranijo, uporabljajo snovi, ki so lahko zaradi požara ali drugih poškodb nevarne za ljudi, imetje in okolje
- odloča, da morajo biti zgradbe in zemljišče opremljeni in uporabljani na takšen način, da bo nevarnost požara zmanjšana na najmanjšo možno mero in da bo možno pravilno in učinkovito reševanje in gašenje v primeru požara
- določa, da se morajo izvajati operativni ukrepi za zmanjšanje nevarnosti požara in zagotovitev pravičnega in učinkovitega reševanja in gašenja za zgradbe in zemljišča, ki predstavljajo večjo požarno nevarnost, kjer se zbira mnogo ljudi, kjer je nevarnost uničenja pomembnih in dragocenih zadev
- odloča, da se mora na stroške organizatorja postaviti požarna straža, kadar gre za uporabo objektov, kjer se zbira veliko ljudi
- ukaže, na podlagi pravil, ki jih sprejme minister za notranje zadeve, javnim službam, javnim in zasebnim podjetjem in ustanovam, da načrtujejo in sprejmejo ukrepe za svojo zaščito v kriznem obdobju in vojni; stroške poravnava tisti, ki so jim naloženi ukrepi
- nadzoruje izvajanje ukrepov požarnega varstva.

Načini oblikovanja sistema zaščite in reševanja lokalnih skupnosti

Občinski svet lahko izvajanje reševalnih nalog oziroma oblikovanje sistema ZR organizira na različne načine. Sklene lahko dogovor oziroma pogodbo z drugim občinskim svetom, zasebno reševalno organizacijo ali katerimi koli drugimi ljudmi za izvajanje nalog na področju sistema ZR. Dogovor mora potrditi EMA. Poleg tega lahko občinski svet sklene dogovor tudi z EMA, da bodo določene naloge sistema ZR, ki so v pristojnosti lokalne skupnosti, na območju lokalne skupnosti izvajale državne reševalne enote iz državnih regijskih reševalnih centrov. V primeru, da dve ali več lokalnih skupnosti usklajujejo ali ustanovijo skupen sistem ZR, ustanovijo tudi skupno reševalno komisijo za zadeve, ki sta/so se jih občinski sveti odločili organizirati skupno.

Naloge sistema zaščite in reševanja lokalne skupnosti in njegovo delovanje

Lokalne skupnosti morajo vzdrževati takšno raven pripravljenosti sistema ZR, ki zagotavlja učinkovito gašenje požarov in interveniranje v primeru manjših nesreč z nevarnimi snovmi, ter zagotoviti zadostno oskrbo z vodo za gašenje. Prav tako mora biti lokalna skupnost sposobna sprejeti, nastaniti in prehraniti evakuirane ljudi, in sicer v višini pet odstotkov svojega prebivalstva.

Minister za notranje zadeve lahko določi, da mora biti sistem ZR v določenih lokalnih skupnostih sposoben za takojšnjo in obsežnejšo pomoč drugim lokalnim skupnostim, kadar bi bilo to potrebno zaradi vrste ali obsega nesreče ali posledic vojaških spopadov. Mora pa tudi sprejeti pravila, ki urejajo razmerja med lokalno skupnostjo in državo pri financiranju takšne naloge.

Za zagotovitev osnovne ravni kakovosti storitev sistema ZR je minister za notranje zadeve sprejel pravila o organizaciji in delovanju sistema ZR v lokalnih skupnostih. V skladu z njimi mora prvi izvoz v lokalni skupnosti sestavljati določena kombinacija vozil in opreme, ki je odvisna od značilnosti lokalne skupnosti (tip stavb, oskrba s požarno vodo), vedno pa jo sestavljajo en podčastnik in sedem reševalcev. Njihov intervencijski čas mora biti deset minut v mestih in 15 minut na podeželju. Podčastnik je vodja intervencije na kraju nesreče. Prvi izvoz je po statističnih podatkih v 96 % primerov sposobna opraviti intervencijo brez dodatne pomoči. Sisteme ZR lokalnih skupnosti v veliki meri sestavljajo reševalci, ki za to redno zaposleni, ampak so v pripravljenosti na poziv doma, na delovnih mestih ipd.

Intervencije – usklajevanje, pomoč, pristojnosti vodje intervencije

V primeru velikih nesreč v miru usklajuje reševanje najvišji policijski častnik, v vseh drugih primerih pa poveljnik sistema ZR lokalne skupnosti. Najvišji policijski častnik mora sprejeti vse potrebne ukrepe za vzpostavitev opozarjanja, zavarovanja mesta nesreče in evakuacije.

Vodja reševanja na mestu nesreče lahko, če je to potrebno, na pomoč pokliče enote sistema ZR druge lokalne skupnosti, državne reševalne enote ali zasebne reševalne organizacije. Takšno pomoč urejajo posebna pravila ministra za notranje zadeve, ki urejajo tudi plačilo pomoči in prispevek države za plačilo stroškov, ki nastanejo z aktiviranjem in uporabo sistema ZR lokalne skupnosti. Pri reševanju ima vodja reševanja pooblastila, ki so zelo podobna pooblastilom v naših predpisih. Škoda, ki jo povzročijo reševalci pri gašenju požarov je opredeljena kot požarna škoda. Če je povzročena škoda tretji strani na poljih, vrtovih, nasadih, jo povrne lokalna skupnost.

Dolžnosti državljanov

Na kratko navedimo še predpisane dolžnosti državljanov. Vsakdo, ki odkrije požar ali okoliščine, ki kažejo na neposredno nevarnost požara, mora takoj opozoriti ljudi, ki so izpostavljeni nevarnosti, in obvestiti sistem ZR. Poskusiti mora pogasiti požar ali odstraniti nevarnost. Nuditi mora vso potrebno pomoč, kot to zahteva vodja reševanja in se ravnati po njegovih ukazih. Upoštevati mora znake za zavarovanje kraja nesreče in se držati navodil policije in organov sistema ZR o odstranitvi s kraja nesreče ali cest, ki vodijo k njemu. Vsakdo, ki je sodeloval pri reševanju in gašenju, je upravičen do nadomestila za izkazano izgubo dohodka. Vsakdo mora upoštevati ukaz za evakuacijo, oditi v ukazanem času in po ukazanih poteh na ukazana mesta. V skladu z ukazom organov sistema ZR mora vsakdo

sprejeti evakuirane in jim nuditi stanovanje in hrano v takšni meri, kot to zahtevajo okoliščine, upravičen pa je do nadomestila, ki ga določi minister za notranje zadeve. V primeru, da je ukazana zatemnitev, mora vsakdo takoj ukrepati tako, da zagotovi takšno zatemnitev, kot je ukazana.

Sklep

Danski sistem ZR je v pristojnosti ministrstva za notranje zadeve. To mu zagotavlja institucionalno povezanost tako s policijo kot s celotno strukturo notranjih zadev, kar olajša izvajanje reševanja in drugih dejavnosti ob nesrečah. Policija ima pri izvajanju reševalne dejavnosti precej dolžnosti in pristojnosti, med njimi tudi takšne, ki pri nas sodijo v sistem ZR. Ravni danskega sistema ZR so podobne našemu. Razliko najdemo v operativnih značilnostih elementov na državni regijski in nacionalni ravni. Razlike so tudi v razmerju med obveznostmi in odgovornostmi države in lokalne skupnosti. Ugotavljamo, da imajo danske lokalne skupnosti na področju zaščite in reševanja manj obveznosti ustanavljanja različnih enot in služb in več pristojnosti na področju varstva pred požari kot pri nas. Zanimiv je danski pristop za zagotavljanje skupne osnovne usposobljenosti in izurjenosti poklicnih in prostovoljnih reševalcev z nadomestnim civilnim služenjem vojaškega roka v enotah, ki bi jim lahko rekli stalne (za razliko od obvezniške, rezervne) enote civilne zaščite.

Literatura

1. Defence Command Denmark – The Commissioner of Police – Ministry of Interior, Emergency Management Agency. Denmark's Total Defence – Your protection and safety.
  2. Ministry of Defence, 1996. Facts about Denmark – The Armed Forces.
  3. Ministry of Interior, The Emergency Management Agency, 1994. Danish Rescue Preparedness.
  4. Ministry of Interior, The Emergency Management Agency, 1993. The Danish Rescue Preparedness Act.
  5. Ministry of Interior, The Emergency Management Agency, 1993. The Structure of Beredskabsstyrelsen, Ministry of Interior.
  6. Ministry of Interior, The Emergency Management Agency, The Danish National Rescue Corps assists.
  7. Grizold, A., 1992. Oblikovanje slovenske nacionalne varnosti. V: Grizold A. (urednik): Razpotja nacionalne varnosti - Obramboslovne raziskave v Sloveniji, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, 59-95.
  8. Kotnik, I., 1993. Nekateri vidiki varnosti in ogroženosti v sodobnem svetu. Ujma, 7, 174-176.
  9. Kotnik, I., 1993. Nekaj razmišljanj o terminoloških in strukturalno-funkcionalnih vidikih nacionalno-varnostnega sistema. Ujma, 7, 183-186.
- Malešič, M., 1992. Civilna obramba v sistemu nacionalne varnosti. V: Grizold A. (urednik): Razpotja nacionalne varnosti - Obramboslovne raziskave v Sloveniji, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, 119-149.